

2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон від 06.07.2005 № 2747-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
3. Бакаєв Д.С. Концепція зловживання правом у правовій доктрині : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / Д.С. Бакаєв. – Запоріжжя, 2013. – 18 с.
4. Рогач О. Я. Становлення та розвиток категорії зловживання правом у законодавстві Франції / О. Я. Рогач // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. пр. – Чернівці: ЧНУ, 2010. – Вип. 550: Правознавство. – С. 24-27.

Ключові слова: зловживання правом, процесуальні зловживання, штраф, судові санкції, заходи запобігання зловживанням.

Науковий керівник: к. ю. н., доцент Закаленко О. В.

Зозуля Яна Сергіївна

студентка 1-го курсу магістратури судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ РОЛІ СУДДІ В ПРОЦЕДУРІ ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРІВ ЩОДО АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВ

Питання мирного врегулювання спорів сьогодні набуває актуальності в Україні як ніколи раніше. Примирювальні процедури є реальною альтернативою судам та є більш ефективними з точки зору повернення людяності у спірні стосунки. На превеликий жаль, сьогодні в Україні домінує культура претензій, позовів та звинувачень, а культура злагоди знаходиться на низькому рівні [2, с. 18].

Сутність запропонованого інституту полягає в тому, що до початку розгляду справи по суті, за взаємною згодою сторін може бути проведено врегулювання спору за участю судді в провадженні якого перебуває справа.

В Україні кілька років тому вже працював канадський проект, щодо досудового врегулювання спорів, який мав позитивні результати в декількох модельних судах, в тому числі і в Одеському окружному адміністративному суді. На той час не було законодавства яке б регулювало дане питання. Проте, був розроблений Регламент по якому такі конструкції дуже дієво впроваджувались і судді реально застосовували цей механізм до впровадження його фактично в законодавстві [2, с. 31].

Закономірно, що при впровадженні будь-якої процедури, особливо якщо вона нова для української правової системи, можуть виникнути практичні труднощі в її імplementації. З об'єктивних підстав судова влада на сьогоднішній день не здатна в повній мірі забезпечити функціонування такого інституту. Це, по-перше, пов'язано із проблемою навчання суддів, адже їм необхідно буде опанувати спеціальні навички. У зв'язку з цим виникає питання, чи достатньо в Національній школі судів України тренерів відповідної кваліфікації та інших ресурсів для централізованого навчання всіх суддів України та скільки часу знадобиться аби впоратися з цією задачею? Очевидно, що за короткій проміжок часу неможливо навчити кожного суддю в судах різних юрисдикцій по всій Україні.

По-друге, проблемою є мотивація вітчизняних суддів. Вони мають велике навантаження. Однозначно не всі судді будуть зацікавлені у витратанні часу (іноді багатогодинному) на одну справу замість здійснення правосуддя у звичний спосіб.

По-третє, необхідно враховувати особистісні якості судді. Для успішного вирішення справи мирним шляхом він має бути емпатичним, вміти добре спілкуватися зі сторонами, ефективно допомагати їм у налагодженні комунікації тощо. Далеко не кожна особа здатна на це, навіть після проходження спеціального навчання.

Проблемним моментом також є встановлена Кодексом адміністративного судочинства України заборона консультування сторін: під час проведення врегулювання спору суддя не має права надавати сторонам юридичні поради та рекомендації, давати оцінку доказів у справі. У той же час він має право звертати увагу сторони на судову практику в аналогічних спорах, пропонувати можливі шляхи мирного врегулювання спору. Таким чином, майже неможливо буде розмежувати протиправні консультації та законні роз'яснення судді. Незрозуміло також, як визначити порушення такої заборони, якщо не можна здійснювати фіксацію під час нарад, і якою має бути відповідальність судді за подібні дії.

Однією із обов'язкових ознак адміністративної справи є її публічно-правовий характер, оскільки владна управлінська діяльність передбачає публічність її реалізації. Натомість ключовою відмінністю врегулювання спору за участю судді є конфіденційність інформації, що розкривається під час її проведення. Більш того, виходячи із принципу ініціативності, притаманному медіації, малоймовірним буде те, що орган державної влади, який застосував адміністративне стягнення до особи, буде вдаватися до таких процедур. Тому, медіація не може застосовуватися у сфері публічного владного управління, виконання своїх управлінських функцій на основі законодавства суб'єктами владних повноважень. Для вирішення спорів у сфері публічно-правових відносин в Україні діють адміністративні суди. Іншим

загальновідомим способом вирішення публічно-правових спорів є інститут адміністративного оскарження.

Отже, слід врахувати наступні пропозиції. Перш за все, перегляду потребують положення щодо проведення врегулювання спору суддею-доповідачем (тобто всі судді в Україні мають бути здатними до проведення такої процедури). Більш доцільним є передання справи до спеціально навченого судді. Необхідно здійснити відбір суддів шляхом проведення необхідних тренінгів та курсів підвищення кваліфікації. Медіатор не несе відповідальність за рішення, до яких прийдуть сторони, а тільки організовує процес, в цьому і є відмінність медіації від суду, де рішення приймається суддею [1, с. 24].

Головне завдання судді у процедурі врегулювання спору бути комунікатором, медіатором, якому необхідно розумітися на психологічних аспектах і мати певний життєвий досвід та мудрість для розв'язання конфлікту на стадії звернення до суду [3, с. 219]. Таким чином, запровадження процедури врегулювання спору за участю судді у адміністративному процесі України, безперечно, є великим кроком уперед, оскільки дозволить зберегти договірні відносини між сторонами, зекономити час, кошти на сплату судового збору і в цілому зменшити кількість конфліктів і протиріч, яких і так нині забагато у нашому суспільстві.

Список використаних джерел

1. Білуга С. С. Досудове врегулювання адміністративно-правових спорів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук : спец. 12.00.0 «Адміністративне право і процес». – Одеса, 2015. – 24 с.
2. Гусев А. І. До проблеми особистісно орієнтованої підготовки медіаторів / А. І. Гусев // Освіта та розвиток обдарованої особистості : науково-методичний журнал. – 2015. – № 7. – С. 18.
3. Яценко С. Інститут врегулювання спору за участю судді: правова характеристика / С. Яценко // Право України. – 2017. – № 9. – С. 219.

Ключові слова: адміністративний процес, врегулювання спорів за участю судді, медіація, медіатор, посередник.

Науковий керівник: к.ю.н., асистент Козачук Д. А.